

BEST PRACTICE

เรื่อง การดำเนินการโครงการ “บ้านสวย เมืองสุข” ให้ก้าวสู่สากลที่เป็นเลิศ
อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เสนอโดย

นายวุฒิชัย เสาวโกมุท
ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง เขต ๑

การดำเนินการโครงการ “บ้านสวย เมืองสุข” ให้ก้าวสู่สากลที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ความเป็นมา

อำเภอลาดบัวหลวง ได้ดำเนินการตามนโยบายกรมการปกครองเรื่องการจัดทำโครงการบ้านสวย เมืองสุข : น้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ที่ทรงดำริให้มีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุข และขับเคลื่อน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม) ให้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล กระทรวงมหาดไทย จังหวัด และอำเภอ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในระดับพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน สามารถเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง และมีการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย บ้านเรือนมีความสะอาด สวยงาม บ้านเมืองมีความสงบสุข ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการ บ้านสวย เมืองสุข ด้วยการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านหัวแมลงวัน หมู่ที่ ๘ ตำบลลาดบัวหลวง โดยมีผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน ร่วมดำเนินการจัดทำโครงการบ้านสวย เมืองสุข เพื่อสร้างความเข้มแข็ง สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นและเสริมสร้างบทบาทหน้าที่การทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อกระตุ้นและเสริมสร้างบทบาทในการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน
๒. เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน
๓. เพื่อให้หมู่บ้านสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่หมู่บ้านอื่นๆ ได้

แนวทางการปฏิบัติ

การพัฒนาตามหลักเกณฑ์การประเมินผลหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข) ประกอบด้วย

๑. ค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ คือ
 - มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน
 - กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
 - ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
 - รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย
 - มีศีลธรรม รักษาความสัตย์
 - เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย
 - มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
 - มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ
 - รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ
 - คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

๒. ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้านในด้านต่างๆ คือ

- ด้านอำนวยการ
- ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย
- ด้านแผนการพัฒนาหมู่บ้าน
- ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ
- ด้านสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข
- ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- ด้านอื่นๆ

๓. กิจกรรมที่จะสามารถขับเคลื่อนค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ ผลงานตามอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ของคณะกรรมการหมู่บ้าน และผลงานด้านอื่นๆ ที่หมู่บ้านสามารถขับเคลื่อนได้ประสบผลสำเร็จและเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งผลงานที่เป็นความคิดริเริ่มตามความเหมาะสมของพื้นที่

สรุปวิธีการทำงานที่นำไปสู่วิธีการที่เป็นเลิศ

๑. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมของหมู่บ้าน และการประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบการจัดทำเอกลักษณ์ของอำเภอลาดบัวหลวงขึ้นโดยใช้บทเพลงสื่อถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอำเภอลาดบัวหลวง กล่าวถึงลักษณะเด่นของอำเภอลาดบัวหลวง เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาให้ชาวอำเภอลาดบัวหลวงมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาบ้านเมืองให้น่าอยู่ และกระตุ้นให้ชาวอำเภอลาดบัวหลวงรู้จักนำวิถีชีวิตความเป็นอยู่มาปรับใช้ให้เป็นการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยเน้นความสัมพันธ์ของชาวไทยพุทธและมุสลิม

๒. ให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรในด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ และสามารถพัฒนาต่อยอดความคิดเชิงรุกให้กว้างไกลมากขึ้นโดยชี้แจงถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ และการพัฒนาบทบาทตามอำนาจหน้าที่ของตนเองให้มีความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา “อยุธยาครบประวัติศาสตร์ น่าเที่ยว น่าอยู่ ก้าวสู่สากล” ด้วยการนำหลัก ๑๒ ประการ มาปรับใช้ให้เกิดการบูรณาการที่สมบูรณ์แบบ

๓. ส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม การทำหมู่บ้านให้น่าอยู่น่ามอง สะอาดตา สะอาดกาย สะอาดใจ เน้นการปรับเปลี่ยนแนวคิดผู้นำของหมู่บ้านในพื้นที่ ด้วยการพัฒนาแหล่งที่อยู่อาศัยของตนเองให้สะอาด เพื่อเป็นต้นแบบของการพัฒนาชุมชน ยกย่องชุมชนให้ก้าวสู่สากลอย่างเป็นรูปธรรมรวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสุขการสบายใจ มีสุขภาพที่ดี

วิธีปฏิบัติ

ในการดำเนินการตามกิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน ได้ระดมสมองของทีมงาน และวางแผนร่วมกันโดยยึดหลักการสำคัญคือ ดึงชาวบ้านให้ใช้เวลาว่างที่อยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อทำกิจกรรมสร้างสรรค์การพัฒนาแหล่งที่อยู่อาศัย และการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มากที่สุด ซึ่งวิธีปฏิบัติ มีดังนี้

๑. จัดตั้งชมรมของหมู่บ้าน/ชุมชน ขึ้นเพื่อทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมชมรมตามความถนัดและความสนใจทั้งการพัฒนาแหล่งที่อยู่อาศัย การพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยของชุมชน

๒. ดำเนินการประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์ของชาวอำเภอลาดบัวหลวง เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่กระตุ้นให้ชุมชนมีความสนใจในการร่วมทำกิจกรรมของชุมชนมากยิ่งขึ้น

๓. กำหนดระเบียบตามบทบาทหน้าที่ และวัตถุประสงค์ของการพัฒนาร่วมกัน

๔. เสนอโครงการ และแผนการจัดกิจกรรมที่จะดำเนินการในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

๕. ประเมินผลการดำเนินงาน

- เพื่อตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านว่าคอยดูแล เอาใจใส่ และให้ข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอหรือไม่

- ประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านโดยใช้รูปแบบการประเมินทบทวน เพื่อเป็นการตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ตลอดจนมีปัญหาและอุปสรรคใดในการดำเนินงาน

- จัดแสดงผลงาน ในกิจกรรม “บ้านสวย เมืองสุข” โดยแสดงผลงานที่ภาคภูมิใจ จากนั้นเชิญผู้สนใจเข้าร่วมชมผลงานของหมู่บ้าน/ชุมชน

- จัดทำแผ่น CD เพลงเปิดฉายให้ชาวอำเภอลาดบัวหลวงได้ชม เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอำเภอลาดบัวหลวง

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ

๑.การมีภาวะผู้นำของนายอำเภอลาดบัวหลวง

๒.การเข้าใจจุดมุ่งหมาย การมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของชุมชน และความร่วมมือกันของบุคลากรในชุมชน

๓.ความเอาใจใส่ ของผู้นำชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๔.ความร่วมมือร่วมใจของชุมชนในพื้นที่ในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

๕.ความรับผิดชอบ และภาวะผู้นำของชุมชนในการพัฒนาในทุกๆ ด้าน

๖.ความคาดหวังของชุมชนในด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความสำเร็จมากกว่าด้านผลสัมฤทธิ์ของชุมชนในพื้นที่

๗.การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากชุมชน

บทเรียนที่ได้รับ

๑. ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน เรียนรู้ว่า “ต้องได้ใจหมู่บ้าน/ชุมชน” ซึ่งต้องใช้วิธีการจูงใจต่างๆ การประชุมพูดคุยชี้แจงเกี่ยวกับผลดีที่จะเกิดจากการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

๒. การพัฒนาคุณภาพศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนในระยะแรกต้องสร้างกลไกในการสื่อสารในองค์กรโดยใช้การประชุมพูดคุย การชี้แจงเพื่อให้เห็นความต่อเนื่อง และการเอาจริงเอาจังของหมู่บ้าน/ชุมชน

๓. สร้างวัฒนธรรมการทำงานของหมู่บ้าน/ชุมชนต้องกำหนดกลยุทธ์การทำงานที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน

สรุปบทเรียนที่ได้รับ

ต้องนำหลักการพัฒนา ๓ ประการมาปรับใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ “การสร้างความเข้าใจให้หมู่บ้าน/ชุมชน การเข้าถึงหมู่บ้าน/ชุมชน การพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน กล่าวคือการน้อมนำกระแสพระราชดำริสามาพัฒนาองค์การหรือการนำมาพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยการสร้างความเข้าใจโดยใช้แนวทางการสื่อสารสัมพันธ์ ลักษณะ ๒ ทางที่ผู้นำองค์การต้องหมั่นประชุมปรึกษาหารืออยู่เนืองนิตย์ ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และต้องพยายามเอาใจเขามาใส่ใจเราให้มากขึ้นการเข้าถึง เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เทคนิควิธีที่แยบยล ผู้นำองค์การต้องสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ร่วมงานหรือบุคคลที่เป็นผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นเบื้องต้นด้วยการ “จับเข้า พูดคุย สร้างความคุ้นเคย”เพื่อร่วมมือกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จ โดยผู้นำองค์การและผู้นำหมู่บ้านชุมชนจะต้องเอาตัวเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้ร่วมงานในลักษณะ “คุณเอื้อ” “คุณอำนวย” หากมีปัญหาอุปสรรคก็พร้อมที่จะร่วมมือแก้ไข ไม่ใช่หลีกเลี่ยงหรือปล่อยให้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ร่วมงานการพัฒนา ถือเป็นเป้าหมายสำคัญของ “การสร้างคน” วิธีการหรือแนวทางการพัฒนามีหลากหลายวิธี ขึ้นอยู่กับบริบทของทรัพยากร สภาพแวดล้อมและบุคคล ดังนั้นผู้นำองค์การจึงต้องมีเทคนิคในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ “ยิ่งให้ถูกเป้า เข้าให้ถูกที่ ชี้ให้ถูกคนสนการสื่อสาร ประสานอย่าให้ชุลก นี่แหละमुख्यบริหาร”
